

První přednáška

16. 2. 2022

Mgr. Alena Pumprlová

Organizační pokyny

- ▶ Přednášky
- ▶ Semináře
- ▶ Absence
- ▶ Průběžný test
- ▶ zkouška

Právo jako pravidlo chování

- ▶ definovat právo je poměrně komplikované - lze jej definovat a nahlížet na něj z mnoha hledisek
 - normativní - specifický systém pravidel regulujících chování lidí
 - sociální - systém společenských vztahů, který určuje obsah pravidel a je současně výsledkem právní regulace
 - axiologické - systém hodnot
- ▶ Výchozí definice práva z hlediska normativního jako uspořádaného systému právních norem
- ▶ Pojem práva
 - Objektivní
 - Subjektivní
- ▶ Právo pozitivní a přirozené

Právní normy

- ▶ Základní znaky právní normy
 - Závaznost
 - Forma
 - Obecnost
 - vynutitelnost
- ▶ Způsoby regulace
 - Příkaz
 - Zákaz
 - dovolení
- ▶ Struktura
 - Hypotéza - dispozice - sankce
 - Hypotéza - dispozice, non dispozice - sankce

Právní normy - dělení

- ▶ dle právní síly (na národní úrovni)
 - Ústavní
 - Zákonné
 - Podzákonné
- ▶ dle účelu
 - hmotněprávní a procesněprávní
- ▶ dle přípustnosti úpravy regulace
 - kogentní (nepřipouští změnu) a dispozitivní (připouští odchýlení)
- ▶ dle metody regulace
 - soukromoprávní a veřejnoprávní

Prameny práva

- ▶ materiální (důvody právní regulace)
- ▶ prameny formální (např. právní předpis)
- ▶ prameny gnozeologické (prameny poznání práva)

- ▶ Formální prameny:
 - právní předpisy - obecně závazné normativní právní akty - typické pro kontinentální právní systém
 - soudní precedenty - tzv. judikatura - první rozhodnutí soudu v takové věci, která do doby rozhodnutí nebyla jednoznačně regulována - má dvě části, ratio decidendi (normativní věta použitelná i pro další obdobné případy) a obiter dictum (zbývající část bez obecně závazného právního významu) - typické pro anglosaský systém
 - normativní smlouvy - smlouvy, které obsahují obecně závazná pravidla chování - typické pro mezinárodní právo
 - právní obyčeje - zvyklosti - nejstarší pramen práva, v našem právním systému není uznáván

System práva

- ▶ Norma
- ▶ Institut
- ▶ Odvětví
- ▶ Jednotící faktor - principy a zásady

- ▶ Soukromé a veřejné právo
 - rozdělení dle teorie subordinační - v soukromém právu jsou si subjekty rovny, vystupují v rovném postavení, ve veřejném nikoliv
 - rozdělení dle teorie organické - ve veřejném právu je vždy jedním ze subjektů orgán veřejné moci

System práva

- ▶ Právo hmotné (směřující bezprostředně k naplnění smyslu právní úpravy)
- ▶ Právo procesní (upravuje postup orgánů veřejné moci při uplatňování práva hmotného)

- ▶ Právní odvětví
 - trestní právo
 - občanské právo
 - správní právo
 - obchodní právo
 - ústavní právo
 - pracovní právo
 - finanční právo
 - právo sociálního zabezpečení
 - občanské právo procesní

System práva

▶ Principy a zásady

- in dubio pro reo (v pochybnostech ve prospěch obžalovaného)
- pacta sunt servanda (smlouvy se mají dodržovat)
- ne bis in idem (ne dvakrát o tomtéž)

▶ Kolizní/derogační pravidla

- norma vyšší právní síly má přednost před normou nižší právní síly (Lex superior derogat legi inferiori)
- speciální právní norma má přednost před normou obecnou (Lex specialis derogat legi generali)
- pozdější norma má přednost před dříve účinnou normou (Lex specialis derogat legi generali)

Platnost a účinnost právních norem

- ▶ Platnost
- ▶ Legisvakantční lhůta
- ▶ Účinnost